

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

קל א ב מיי פין מהל
סימ הלכה טו סמג
עשין סה טושי"ע י"ד סי
רפג סעף ה':

רבינו גרשום

שברי לוחות מונחין בארון תחת השלימות. מכדי הא (ת) לכל דבר שיש בהקפיו ג' טפחים יש בו רוחב טפח וספר תורה ו' טפחים בהיקף וברוחב ב' טפחים. והני מילי כי נגלל כולו על עמוד אחד יש ברוחב ב' טפחים אבל כי הוי נגלל לאמצעיותו על ב' עמודין נפיש ליה שיעור בית מושבו יותר על ב' טפחים משום דאיכא ריחב ביני ביני של פתיחת חבור העמודין. והשתא אליבא דר' מאיר הוולא היה רוחב התיב יותר והוי טפחים בתרי מושבי דפשו מארון על שיעור הלוחות היכי הוי יתיב ספר תורה. ספר עורה היינו ספר תורה המונח בארון לתחלתו הוא נגלל הכל על עמוד אחד ולא הוי רוחב הקיפו אלא ב' טפחים. ואכתי אפי' היה ספר תורה דהוי רוחב הקיפו ב' טפחים בתרי טפח שבארון היכי יתיב אי לא הוי ביה רוחא פורתא אמר רב אשי דכריך בה בספר תורה פורתא לאחר שהיה כרוך כולו עמוד אחד היה חזור וכורך מסופו לכיו כרך מעט כשיעור שינסכס באחד וישב ברוחב באותו ב' טפחים ומנח ליה לאותו כרך קטן על הכרך הגדול וכי האי גונא יתיב ברווחא. ואליבא דר' יהודה דספר תורה לא היה יתיב בארון מיקמי דליתי ארגו וכו'. ורי מאיר דאמר דספר תורה בארון הוה יתיב האי מצד ארון מאי עביד ליה הא משמע מצדו ולא בכמותי; האי מצד כוחל הארון וליעולם בתוכו. שהשם הקיפש שאון מוכיחין וכל כיוונו לא שבעים שפות של הקב"ה מונחין בארון משמע כו'. והקשתי לר' מאי שני דר' יהודה מרבה מאן רק שברי לוחות ליהרב עמודין דקיימי לעמיה באותו טפח הפניו בארון כי היכי דמרבה ר' מאיר ספר תורה לעמיה דקיימי ב' טפח פניו והושב על משום הכי מרבה שברי לוחות הואיל וכתיבי בתורה ועמודיו לא כתיבי בתורה: חגי זכריה ומלאכי לסוף אינביאי וזוטר נביאותיהו כתבינן לה נמי גבייהו. ונכתביה באנפי נפשיה ונקמיה מקמי וישעיה ומשני כיון דזוטר מירכס כלומר משום דכל הספרים נגללין מתחלתן אי כתבינן לה באפי נפשיה כשמגלגלין הספר מבליע נבואת הושע בהדי הספר ומירכס ומתעלה מן העין וליכא מיקם עלה היכא כתיבא משום הכי מוקמיה לה בהדי חגי זכריה וזוטר נבואותיהו: מכדי ישעיה הוה קדימ לירמיה (וחוס) וירמיה דישעיה הוי בימי מנשה וירמיה הוה בחורבן הבית בתר הכא טובא ויחזקאל הוה בבלות: רות נמי פורענות. והוה רעב ומתו מחלון וכלין: ומשני רות פורענות דהוה ליה אחרית טוב שלקחה בעונו ומשום הכי מתחילין ברות [ואח"כ] בתהלים שיצא ממנה דוד שתקנו: ופרשת בלעם. איצ"ג דבלעם גופיה הוה נביא. שמונה פסוקים שבתורה מן יומת משה. על ידי עשרה זקנים ועל ידי אדם הראשון היינו מומור שיר

תרי בתרי היכי יתיב. משמע^א שעם עמודין היה הקיפו ששה שאם היה הקיפו כולו עמודין אם כן נפיש ליה משני טפחים צדדי עמודים^ב: ור"ב מאיר עמודין היבא הוה קיימי. אפי' שיש ריחב הרבה לר"מ. ככל האורך לצד מנגד ספר תורה פשוט היו לו שהיו מונחים בצד ראש הארון שספר תורה מונח: ור"מ א"ר איוב בימי משה היה. וא"ת מאי קאמר ולמ"ד (ה) והאי תנא גופיה סבר דציני משה היה דקמני סיפא משה כתב ספר איוב וי"ל דאכתי לא ידע סיפא דצנייתא: **בפורענותא לא מתחייבין.** וא"ת ונכתביה מיך אחר רות ואומר ר"י משום שאחרית של רות היה אחרית שלא ממנה דוד שריהו להקצ"ה צניות אשתמות לכן כתב אחר כך מיך אשתמות שירות והוא אחרית שלה וא"ת ולמ"ד מעולי גולה היה לכתביה לאיוב לצסוף ואומר ר"י דמשום הכי כתבו צדדי תהלים ומשלי לפי שהוא מענין אחד כמזין מעין שירה ומקראות קלרים וניגון אחד דצימיהם היה ניגון כדאמרין (מגילה דף ג.) ויקראו בספר תורה אלהים מפורש ושם שכל וי"ל מאי ושם שכל פסוקי טעמי והא דלא כתבו אחר משלי משום שלא להפסיק דצדדי שלמה ור"ת מפרש לכן כתבו צדדי תהלים משום דאמר לקמן דוד כתב ספרו ע"י עשרה זקנים ואיוב נמי נכתב ע"י ד' זקנים וצ"ל וצ"לדד ואליפז ואליהווא והשמה אחי שפיר שלא כתבו אחר משלי: **פורענות דאית ביה אחרית.** וא"ת איוב נמי אית ציה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרות אחרית לכל ישראל ועוד דאיכא למ"ד (ע) דלא כפל הקצ"ה שכתו אלא לטוודו מן העולם:

ועל

שברי לוחות שמונחים בארון ואי ס"ד ס"ת הקיפו ו' טפחים מכדי (ב) כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח וכיון דלאמצעיותו נגלל (ג) נפיש ליה מתרי טפחא רווחא דביני ביני בתרי פושכי היכי יתיב אמר רב אחא בר יעקב ספר עזרה לתחלתו הוא נגלל ואכתי (ד) תרי בתרי היכי יתיב אמר רב אשי דכריך ביה פורתא וכרכיה לעיל ור' יהודה מקמי דליתי ארגו ספר תורה היכי הוה יתיב דפא הוה נפיק מיניה ויתיב עילוה ספר תורה ור"מ האי מצד ארון מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה דמתנח ליה מצד ולא מתנח ביני לוחי ולעולם בגויה מן הצד ור"מ עמודי' היבא הוה קיימי מבראי ור"מ שברי לוחות דמונחין בארון מנ"ל נפקא ליה מדרב הונא דאמר רב הונא מאי דכתיב ו' אשר נקרא שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו * מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון ואיך ההוא מבעי ליה לכדרכי יוחנן דא"ר יוחנן א"ר שמעון בן יוחאי מלמד (ז) שהשם וכל כינויו מונחין בארון ואיך נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדרתני רב יוסף (ח) דתני רב יוסף ^א אשר שברת ושמתם מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון ואיך ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש ^ב דאמר ר"ל אשר שברת אמר לו הקב"ה למשה יישר כחך ששברת: ת"ר * סדרן של נביאים יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר מכדי הושע קדים דכתיב ועל עשרה זקנים וי"ל ע"י הושע דבר תחלה והלא מנשה ועד הושע כמה נביאים היו וא"ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע וישעיה עמוס ומיכה וליקדמיה להושע ברישא כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוה חשיב ליה בהדייהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה איידי דזוטר מירכס מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל וליקדמיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא: * סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקנינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמ"ד * איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא * אחרית * דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות ומי כתבן משה כתב ספרו * ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י ידותן ועל ידי אסף ועל

צדדי עמודים^ב: ור"ב מאיר עמודין היבא הוה קיימי. אפי' שיש ריחב הרבה לר"מ. ככל האורך לצד מנגד ספר תורה פשוט היו לו שהיו מונחים בצד ראש הארון שספר תורה מונח: ור"מ א"ר איוב בימי משה היה. וא"ת מאי קאמר ולמ"ד (ה) והאי תנא גופיה סבר דציני משה היה דקמני סיפא משה כתב ספר איוב וי"ל דאכתי לא ידע סיפא דצנייתא: **בפורענותא לא מתחייבין.** וא"ת ונכתביה מיך אחר רות ואומר ר"י משום שאחרית של רות היה אחרית שלא ממנה דוד שריהו להקצ"ה צניות אשתמות לכן כתב אחר כך מיך אשתמות שירות והוא אחרית שלה וא"ת ולמ"ד מעולי גולה היה לכתביה לאיוב לצסוף ואומר ר"י דמשום הכי כתבו צדדי תהלים ומשלי לפי שהוא מענין אחד כמזין מעין שירה ומקראות קלרים וניגון אחד דצימיהם היה ניגון כדאמרין (מגילה דף ג.) ויקראו בספר תורה אלהים מפורש ושם שכל וי"ל מאי ושם שכל פסוקי טעמי והא דלא כתבו אחר משלי משום שלא להפסיק דצדדי שלמה ור"ת מפרש לכן כתבו צדדי תהלים משום דאמר לקמן דוד כתב ספרו ע"י עשרה זקנים ואיוב נמי נכתב ע"י ד' זקנים וצ"ל וצ"לדד ואליפז ואליהווא והשמה אחי שפיר שלא כתבו אחר משלי: **פורענות דאית ביה אחרית.** וא"ת איוב נמי אית ציה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרות אחרית לכל ישראל ועוד דאיכא למ"ד (ע) דלא כפל הקצ"ה שכתו אלא לטוודו מן העולם:

ועל עשרה זקנים. כתב צו דצדדי שאמר זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו צדדי צדדי המשוררים: על ידי אדם הראשון. כגון גלמי ראו עיניך ולי מה יקרו רעיק (תהלים קלט) אדם הראשון אמר: על ידי מלכי זדק. נאם ה' לאדוני [ש] לימיני וכל המזמור (שם ק): ועל ידי אברהם. כדאמרין לקמן [טו.] איתן האורחי זה אברהם: ועל ידי משה. תפלה למשה (תהלים ט) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן: ועל ידי הימן. משכיל להימן [שם פט]: ועל ידי ידוסון. למנצח לידותן [שם נט]:

א) נאהלת פ"ב מ"ו ע"י צדדין י"ז ע"י. סוכה ז' א) (ע"ין מה שמקשה חזק על זה צדדין י"ז. ד"ה והאיכא) ב) [ע"ין מוס' ע"י צדדין שם, ד) נאוטה ז' א) [בכרות: מנחות ז' א) ימות סב. טב. פו. נמוחות ז' א) [נפסחים פו.] ח) [לקמן טו.] ט) [לקמן קט.] י) נכרות ז' ע"ש, י"ז ע"י פי' ג' און על זה צדדין דף ש"ב צדדין וגם צדדין ע"ש, י"ז ע"י מוס' לעיל י"ז ח"ה ועשה צדדין, ח) חזק שפוט לתא צדדין, ז) [דברים ל"ד, ט] [ובגילה שם ונדרים לו: אימא יצונו במקלה ולא פסקי עעמי, ט) [לקמן טו.]

תורה אור השלם

1 וקם וילך דוד וכל העם אשר אתו מבגלי יודיה לתעלות משם את ארון האלהים אשר נקרא שם שם י צבאות ישב הכרובים עליו. שמואל ב ו ב 2 ואכתב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת ושמתם בארון. דברים י ב 3 תחלת דבר יי הושע יראמר יי אל הושע יי קח לך אשת זנונים וילך זנונים כי נדה תננה הארץ מאהרן יי הושע א ב

גליון הש"ס

בגרמא מלמד שתלוחות עי ע"י צדדין דף סג ע"ב מוס' ד"ה כל זמן:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ולמ"ד וכו' מאי קאמר ולמ"ד וחה האי תנא:

מוסף רש"י

כל שיש בהקיפו שלשה טפחים. שריכס חוט ארון ג' טפחים להקיפה סביב. צדדין שיש בה רוחב טפח אס מלחן (ירובין י"ג) דכתיב כיס צלמה (ד"ה י"ג) ד ע"ש צלמה משפח אל שפמו עגול סביב, וקו שלשים צלמה יסוד אומן סביב, לעשר אמות רוחב אומן סביב אמה היקף (סוכה ז'). שהשם יחולא עהים למלמה (סוטה ז'). אשר שברת. אשור, אשורו ושיעו על צדדין (שבת פ"ג) יישר, לטון חזק (כתובות פ"ה).

מוסף תוספות

א. כדשארמו ארכו בהקיפו רש"י. ב. דודאי עמודים היו בו כיון שנגלל לאמצעיותו למאי דס"ל השתא. שם. ג. דאמר לחבורה תושבעה טפחים ופשי ליה שני טפחים מוס' י"ד.

(ה) [ואלו י"ל הא קי"ל דכל שיש וכו']